

ZBS | Združenje bank Slovenije

SMERNICE UPRAVLJANJA TVEGANJ

- Priporočila Odbora za tveganja pri ZBS

verzija 3

Ljubljana, 15. december 2021

Vsebina

13 TEMELJNIH NAČEL UPRAVLJANJA TVEGANJ	4
1. PRIPOROČILA O ORGANIZACIJSKEM USTROJU, KULTURI IN ODNOSU DO TVEGANJ	6
1.1. PRIPOROČILA O UMEMITVI FUNKCIJE UPRAVLJANJA TVEGANJ (UT) V SISTEM UPRAVLJANJA BANKE.	6
1.2. PRIPOROČILA ZA UMEMITVEV FUNKCIJE UT V ORGANIZACIJSKI USTROJ BANKE IN ZAGOTOVITEV POGOJEV NJENEGA DELOVANJA	7
1.3. OPREDELITVE ODNOSA DO TVEGANJA IN KULTURA TVEGANJA	8
1.4. OMEJEVANJE TVEGANJ	9
1.5. OPREDELITVE PREGLEDNOSTI – RAZKRITJA TVEGANJ	11
2. POSEBNA PRIPOROČILA S PODROČJA ZAZNAVANJA IN MERJENJA TVEGANJ	11
2.1. UPOŠTEVANJE PREPLETENOSTI TVEGANJ BANKE	11
2.2. UPOŠTEVANJE POSEBNOSTI POSAMEZNIH TVEGANJ BANKE	11
2.3. RAZVIJANJE NAČINOV ZA KVANTITATIVNO MERJENJE TVEGANJA	12
2.4. RAZVIJANJE IN UPORABA PRISTOPOV ZA OCENJEVANJE VZDRŽNOSTI BANČNEGA MODELA POSLOVANJA ZA PODPORO ODLOČANJA	13
2.5. TRAJNOSTNI VIDIKI POSLOVANJA IN UPRAVLJANJA TVEGANJ, POVEZANIH Z OKOLJSKIMI, SOCIALNIMI IN UPRAVLJAVSKIMI (»ESG«) DEJAVNIKI	13
3. PRIPOROČILA ZA POSAMEZNE VRSTE TVEGANJ	15
3.1. KREDITNO TVEGANJE	15
3.2. KREDITNO TVEGANJE NASPROTNE STRANKE PRI POSLOVANJU Z IZVEDENIMI FINANČNIMI INSTRUMENTI	19
3.3. TRŽNA TVEGANJA	20
3.4. OBRETNOSTNO TVEGANJE (BANČNE KNJIGE)	21
3.5. LIKVIDNOSTNO TVEGANJE	21
3.6. OPERATIVNO TVEGANJE	22
3.7. KAPITALSKO TVEGANJE	22
3.8. MODELSKO TVEGANJE	23
4. PRILOGE	24
4.1. UPRAVLJANJE TVEGANJ Z VIDIKA DEJAVNIKOV ESG	24
4.1.1. <i>Primer izjave o nagnjenosti k prevzemanju podnebnih tveganj</i>	24
4.2. UPRAVLJANJE KREDITNEGA TVEGANJA Z VIDIKA DEJAVNIKOV ESG	25
4.2.1. <i>Primer scenarijev za podnebno stresno testiranje</i>	25
4.2.2. <i>Ocena podnebnih in okoljskih vplivov pri nepremičninah v portfelju kreditnih zavarovanj</i>	26
4.2.3. <i>Nabor ESG dejavnikov, ki lahko pomenijo povečano tveganje</i>	30
4.2.4. <i>Seznam podnebno kritičnih dejavnosti</i>	32
4.2.5. <i>Seznam dejavnosti in kriterijev okoljske trajnosti financiranja</i>	32

Namen smernic:

Namen smernic je zagotavljanje kakovosti upravljanja tveganj v bankah in hranilnicah (dalje: bankah). Vsebinsko dopolnjujejo niz regulativnih, nadzorniških in zakonodajnih pravil s področja upravljanja tveganj s priporočili, ki po presoji Odbora za upravljanje tveganj na podlagi dosedanjih izkušenj in dobre bančne prakse lahko pripomorejo h kakovostnejšemu upravljanju tveganj, ki se pojavljajo pri poslovanju bank.

Komu so smernice namenjene:

Smernice so namenjene lastnikom bank, članom nadzornih svetov, upravam (skupaj: upravljalni organi), in nosilcem funkcije upravljanja tveganj v bankah.

Kdo smernice sprejema:

Smernice sprejema Odbor za upravljanje tveganj (dalje: Odbor), potrdi pa jih Nadzorni svet ZBS.

Dopolnjevanje in spreminjanje smernic:

Spremembe oz. dopolnitve smernic lahko predlaga član Odbora na lastno pobudo ali na pobudo kateregakoli zaposlenega v banki, ki jo član v Odboru zastopa. Predloge sprememb smernic obravnava Odbor ali v okviru Odbora delujoče delovne skupine, ki jih po uskladitvi in potrditvi posreduje v obravnavo Nadzornemu svetu ZBS.

13 TEMELJNIH NAČEL UPRAVLJANJA TVEGANJ

1. Poleg zagotavljanja solventnosti in vzdržne dobičkonosnosti je eno ključnih načel poslovanja banke, da v vsakem trenutku vzdržuje primerno raven likvidnosti.
2. Banka naj se zaveda soodgovornosti za sistemsko tveganje, ki ga lahko povzroči s svojim ravnanjem.
3. Banka naj uveljavlja in spodbuja organizacijsko kulturo, ki temelji na skladnosti poslovanja, strokovnih in etičnih standardih poslovanja, družbeni odgovornosti ter zagotavljanju okoljske trajnosti in daje poštenemu in neoporečnemu ravnanju najvišjo prioriteto.
4. Banka naj v svoji organizacijski strukturi funkciji upravljanja tveganj zagotavlja ustrezen položaj, pri čemer so še posebej pomembni elementi njena neodvisnost, ustrezna kadrovska in tehnična opremljenost, možnost proaktivnega delovanja in ustrezne obravnave njenih predlogov ter pravica do stopnjevanja pri sprejemanju poslovnih odločitev, ki pomembno vplivajo na spremembo profila tveganosti banke.
5. Banka naj se zaveda prepletenosti posameznih vrst tveganj in naj zagotavlja celovit pregled nad izpostavljenostjo tveganjem na ravni finančne skupine. Še posebej se mora tega zavedati pri strategijah uvajanja novih finančnih produktov in regionalni oz. čezmejni širitvi poslovanja.
6. Banka naj za zagotavljanje zaznavanja in merjenja oz. ocenjevanja tveganj vzpostavi obsegu poslovanja primerna podatkovna skladišča za učinkovito shranjevanje preteklih informacij ter razvije orodja za kvantitativno merjenje tveganj.
7. Banka naj se zaveda pomena informacij s pogledom v prihodnost – poleg zgodovinskih informacij naj zato pri sprejemanju odločitev upošteva tudi različne scenarije razvoja prihodnjih dogodkov; redno naj izvaja celostne teste izjemnih razmer in teste občutljivosti poslovnega modela, s katerimi naj bodo seznanjeni celotno višje vodstvo, uprava banke in njen nadzorni svet.

8. Banka naj sprejme jasno strategijo upravljanja tveganj, ki vsebuje količinsko opredeljeno nagnjenost k prevzemanju za banko pomembnih tveganj. Za nefinančna oziroma težje merljiva tveganja banka lahko nagnjenost k prevzemanju tveganj opredeli opisno. Strategijo upravljanja tveganj, ki naj bo usklajena s sposobnostjo prevzemanja tveganj, mora na predlog uprave banke obravnavati nadzorni svet ter k njej podati svoje soglasje, na tej osnovi pa banka izdela politike upravljanja posameznih vrst tveganj.
9. Banka naj določa zgornje meje izpostavljenosti skladno s sprejeto nagnjenostjo k prevzemanju tveganj. Limiti brez predhodne odobritve organov vodenja ali nadzora ne smejo biti zavestno preseženi, njihovo primernost pa naj redno preverja upravljalni organ. O višini limitov in njihovi izkoriščenosti naj bo nadzorni svet redno obveščen, kot tudi o morebitnih pomembnejših prekoračitvah in o opustitvi ukrepanja v primerih prekoračitev. Banka naj v primeru ugotovljene zavestne prekoračitve limitov sorazmerno ukrepa.
10. Banka naj za vsa pomembna tveganja vzpostavi načrte okrevanja, ki opredeljujejo načine ravnanja v izjemnih razmerah. Ti načrti naj vsebujejo opis okrevalnih strategij in kritičnih vrednosti indikatorjev, ob katerih se sproži izvajanje okrevalnih strategij ter postopkov.
11. Banka naj na pregleden in razumljiv način zagotavlja ustrezna razkritja uresničenih in morebitnih tveganj, s katerimi se ali bi se lahko soočila pri svojem poslovanju, ter zgornje meje izpostavljenosti.
12. Banka naj pri oblikovanju poslovne strategije, poslovnih ciljev in okvirja za upravljanje tveganj obravnava podnebna, okoljska, družbena in upravljavska tveganja ter naj jih učinkovito upravlja. Banka naj v poslovni strategiji zasleduje družbeno, okoljsko in upravljavsko odgovorno delovanje.
13. Banka naj uveljavlja tako kulturo prevzemanja in upravljanja tveganj, ki postavlja spoštovanje predlaganih smernic in načel pred interese za doseganje kratkoročnih (poslovnih in finančnih) izidov.

1. Priporočila o organizacijskem ustroju, kulturi in odnosu do tveganj

1.1. Priporočila o umestitvi funkcije upravljanja tveganj (UT) v sistem upravljanja banke

1. UT je temeljni element upravljanja bank, ki je v zaostrenih pogojih poslovanja in razmerah povečane negotovosti še posebej izpostavljeno. Banka naj se ob tem zaveda soodgovornosti za sistemsko tveganje, ki ga lahko povzroči s svojim ravnanjem.
2. Banka naj zagotavlja neodvisnost funkcije UT ter potrebne kadrovske in tehnološke vire za njeno izvajanje in izboljševanje njene kakovosti, vključno z ustrezno informacijsko podporo.
3. UT vključuje sestavine ugotavljanja/prepoznavanja, ocenjevanja/merjenja, obvladovanja in spremljanja tveganj, ki so medsebojno prepletene in enako pomembne.
4. Banka naj v čim večji meri zagotavlja, da so organi vodenja in nadzora banke ter višjega vodstva celovito in učinkovito vključeni v procese UT.
5. Nadzorni svet, uprava, višje vodstvo in zaposleni, ki so dejavno vključeni v UT, naj imajo ustrezno strokovno znanje o tveganjih bančnega poslovanja in izkušnje z njimi. To osebje naj svoja znanja s področja UT redno izpopolnjuje in nadgrajuje, banke pa naj za zaposlene izvajajo redna notranja in zunanja izobraževanja, tako s področja UT kot drugih, kot so npr. vodenje, uporaba statističnih orodij, vplivi podnebnih sprememb idr.
6. Uprava banke naj bo odgovorna za upravljanje tveganj na strateški ravni, predvsem za:
 - sprejemanje strategije UT;
 - sprejemanje politike upravljanja posameznih vrst tveganj in notranjih aktov, povezanih z obvladovanjem tveganj;

- *ustrezno kadrovsko krepitev na področju UT in določanje ustreznih kadrov, ki so nosilci UT;*
- *oblikovanje ustreznega organizacijskega ustroja, ki zagotavlja celovito obravnavo tveganj;*
- *ustrezno uporabo pooblastil v procesu odločanja (limiti na področjih posameznih tveganj in pooblastila organizacijskim enotam in osebam, ki upravljajo tveganja);*
- *odločanje in sprejemanje ukrepov v zvezi z UT;*
- *poročanje nadzornemu svetu v zvezi z UT;*
- *zagotovitev, da organizacijska enota, ki je pristojna za notranjo revizijo, redno pregleduje delo izvajalcev funkcije UT in poslovnih področij, ki prevzemajo tveganja.*

1.2. Priporočila za umestitev funkcije UT v organizacijski ustroj banke in zagotovitev pogojev njenega delovanja

7. Banka naj vzdržuje jasno organizacijsko strukturo, ki je primerna obsegu in vrsti poslovanja banke ter omogoča učinkovito UT. Funkcija UT (ter njene naloge in odgovornosti) naj bo organizacijsko jasno opredeljena in ustrezno dokumentirana.
8. Organizacijska enota, ki je odgovorna za UT (enota za UT), naj bo neposredno podrejena upravi banke. Uprava banke naj vključuje člana, ki je odgovoren zgolj za UT,¹ če je to glede na obseg in kompleksnost poslov banke primerno. Uprava naj zagotovi redno in sistematično komunikacijo s predstavniki enote za UT in organom vodenja oz. CRO.
9. Banka naj v procesu sprejemanja (določenih) poslovnih odločitev, v katerega je vključena tudi enota za UT, tej enoti zagotovi pravico veta ter določi vnaprejšnja pisna pravila stopnjevanja pri odločanju, če se uporabi pravica veta.
10. Enota za UT naj ima pravico, da na ravni uprave ali nadzornega sveta sproži odločanje o pobudah, ki jih podaja upravi banke ali drugim organizacijskim enotam z namenom usmerjanja banke v zniževanje tveganosti oz. izboljševanja upravljanja tveganj. Tudi

¹ Angl. *Chief Risk Officer* (CRO).

sicer naj banka enoti za UT zagotovi možnost proaktivnega delovanja in ustrezne obravnave njenih predlogov.

11. Banka naj zagotovi učinkovit informacijski sistem, ki zagotavlja pravočasne, celovite, razumljive in pregledne informacije s področja UT do ravni enote za UT, širšega vodstva, uprave in nadzornega sveta banke.
12. Enota za UT naj se kar najbolj razbremeni del in nalog, ki so povezane s procesom nadzorniškega poročanja, saj bo le tako lahko izvajala svoje poslanstvo.
13. Obstoj enote za UT naj ne zmanjšuje odgovornosti poslovnih področij banke za tveganja, ki jih ta področja prevzemajo in ustvarjajo z izvajanjem poslovnih dejavnosti.

1.3. Opredelitve odnosa do tveganja in kultura tveganja

14. Banka naj uveljavlja in spodbuja organizacijsko kulturo, ki temelji na skladnosti poslovanja, strokovnih in etičnih standardih poslovanja, družbeni odgovornosti ter zagotavljanju okoljske trajnosti in daje poštenemu in neoporečnemu ravnanju najvišjo prioriteto.
15. Odnos zaposlenih do sprejetih etičnih norm in standardov ter odnos do strank in sodelavcev naj bosta določena kot elementa politike nagrajevanja zaposlenih v banki.
16. Banka naj vzpostavi in vzdržuje pregleden, razumljiv in celovit okvir za določanje nagnjenosti za prevzemanje tveganj,² katerega sestavni del je tudi izjava o nagnjenosti k prevzemanju tveganj³ in ki predstavlja temeljno orodje za opredelitev strategije in politik na področju upravljanja tveganj ter opredelitev sprejemljivih meja prevzemanja tveganj banke glede na njeno sposobnost. V okvir naj se vključijo vse relevantne vrste tveganj, vključno s podnebnimi in okoljskimi tveganji.⁴

² Angl. *Risk Appetite Framework (RAF)*.

³ Angl. *Risk Appetite Statement (RAS)*.

⁴ Primer izjave o nagnjenosti k prevzemanju podnebnih tveganj je prikazan v Prilogi 4.1.1. (vir: Climate Financial Risk Forum: Climate Risk Appetite Statements, October 2021, str. 24).

17. Banka naj ima jasno opredeljene posamezne vrste in gonilnike tveganj. Uprava in izvajalci funkcije UT naj poskrbijo, da so pojmi s področja UT razumljivi organom vodenja in nadzora banke ter širšega višjega vodstva oz. vsem ključnim osebam, ki prevzemajo in upravljajo tveganja.
18. Odločitve, ki vodijo v prevzemanje tveganj, naj bodo skladne s poslovno politiko, ki jo sprejme uprava ter h kateri da soglasje nadzorni svet banke.
19. Uprava banke naj skupaj z izvajalci funkcije UT oz. enoto za UT skrbi za ustrezno kulturo prevzemanja in upravljanja tveganj, ki naj bo usklajena z nagnjenostjo k prevzemanju tveganj.
20. Nagnjenost k prevzemanju tveganj mora biti skladna s profilom tveganja in kapitalsko močjo banke, ki skupaj s sistemi notranjih kontrol in orodji upravljanja tveganj predstavljata temeljna gradnika sposobnosti prevzemanja tveganj. Banka naj pri odločanju o prevzemanju tveganj upošteva pravilo povezanosti tveganja in donosa. Pri tem je treba zagotoviti presojo o ustreznosti in sprejemljivosti razmerja med prevzetim tveganjem in donosom.
21. Banka naj pravila in prakse UT, ki jih je vzpostavila, dosledno izvaja tudi v svojih odvisnih družbah oz. naj zagotavlja čim bolj poenotene načine in metodologije UT na ravni celotne finančne skupine.
22. Banka naj uveljavlja tako politiko prejemkov, ki ne spodbuja izvajanja poslovnih dejavnosti s prekomernim prevzemanjem tveganj in ogrožanjem dolgoročne stabilnosti poslovanja.
23. Banka naj se zaveda, da je v razmerah gospodarskega razcveta optimizem običajno pretiran, zato naj tudi v tem obdobju dosledno sledi (strožjim) merilom in politiki UT, ki jih je opredelila v času zaostrenih gospodarskih razmer.

1.4. Omejevanje tveganj

24. Prevzemanje tveganj naj bo neposredno povezano z višino (ekonomskega) kapitala, likvidnostnim blažilnikom banke in kakovostjo kontrolnega okolja, ki določajo sposobnost prevzemanja tveganj banke. Za zagotavljanje ustrezne višine kapitala in

likvidnostnih blažilnikov naj banka vzpostavi predvsem nadzor izpostavljenosti pomembnim tveganjem. V okviru izvajanja procesa lastnega (notranjega) ocenjevanja ustreznega kapitala (ICAAP)⁵ in likvidnosti (ILAAP) naj bo dejanskemu in pričakovanemu prihodnjemu profilu tveganosti banke zagotovljena tudi zadostna višina za to namenjenega dodatnega kapitala in likvidnosti ob hkratni vključitvi vseh ostalih instrumentov in kontrolnih mehanizmov za zaščito pred tveganji.

25. O pomembnih/bistvenih odklonih od sprejetih poslovnih politik in politik UT ter limitov naj se sproti, pregledno in razumljivo poroča upravi banke, ki je odgovorna za sprejetje ustreznih ukrepov.
26. Banka naj za upravljanje izpostavljenosti posameznim vrstam tveganj uporablja limitne sisteme in sisteme zgodnjega opozarjanja kot osnovne instrumente obvladovanja tveganj.
27. Izpostavljenost tveganjem naj bo v okviru nagnjenosti k prevzemanju tveganj, ki jih določi uprava banke, upošteva je usmeritve, ki jih predhodno potrdi nadzorni svet, približevanje izpostavljenosti mejnim vrednostim, ki so določene s sprejeto nagnjenostjo k prevzemanju tveganj, pa naj bo predmet rednega spremljanja in zgodnjega opozarjanja.
28. Banka naj določi zgornje meje izpostavljenosti, ki so povezane z nagnjenostjo k prevzemanju tveganju. Te brez predhodne odobritve uprave ali nadzornega sveta ne smejo biti zavestno presežene. Primernost limitov naj se redno preverja. O višini pomembnejših veljavnih limitov in njihovi izkoriščenosti naj bo nadzorni svet redno (vsaj četrtno) obveščen, enako tudi o morebitnih pomembnejših prekoračitvah limitov v posameznem obdobju ali o morebitnem neukrepanju ob ugotovljenih prekoračitvah limitov. Banka naj ob ugotovljeni zavestni prekoračitvi limitov (še posebej trgovalnih) in nespoštovanju sprejetih ukrepov oz. usmeritev za omejevanje tveganj sorazmerno ukrepa.
29. Limiti naj bodo skladni s pripravljenostjo banke za prevzemanje tveganj in morajo zato biti določeni glede na njen kapital (ekonomski in/ali zakonsko zahtevani).

⁵ V zakonu o bančništvu in nekaterih drugih regulatornih aktih se za proces ICAAP uporablja tudi izraz proces ocenjevanja ustreznega notranjega kapitala.

1.5. Opredelitve preglednosti – razkritja tveganj

30. Banka naj poleg priprave celovitih in preglednih rednih notranjih poročil o UT za vse svoje zunanje deležnike zagotavlja pomembna razkritja, ki so povezana z UT, in sicer na čim bolj pregleden in razumljiv način. Med ta razkritja štejemo najmanj informacije o nagnjenosti banke k prevzemanju tveganj in njenem dejanskem profilu tveganosti, o metodah upravljanja tveganj, lastnih virih sredstev, kapitalskih zahtevah in trajnostnih vidikih poslovanja. Banka naj deležnikom pregledno, jedrnato in razumljivo predstavi svoj profil tveganosti v povezavi s sprejeto poslovno strategijo v obliki strnjene izjave.⁶
31. Banka mora za vse svoje deležnike zagotavljati ustrezna razkritja o pričakovanih kreditnih izgubah oziroma za njih oblikovanih oslabitvah in rezervacijah v vseh fazah sprememb kreditne kakovosti naložb v vseh pomembnih portfeljih.
32. Banka naj za vse deležnike dosledno razkriva svojo politiko nagrajevanja najvišjega bančnega menedžmenta.

2. Posebna priporočila s področja zaznavanja in merjenja tveganj

2.1. Upoštevanje prepletenosti tveganj banke

33. Banka naj se zaveda posledic, ki lahko nastanejo zaradi kombinacije oz. medsebojne prepletenosti sovplivov različnih vrst tveganj, in jih upošteva ne glede na to, da je nekatera tveganja zelo težko izmeriti, oceniti ali celo zaznati.

2.2. Upoštevanje posebnosti posameznih tveganj banke

34. Banka naj pri UT upošteva posebnosti posameznih tržnih segmentov (npr. razlike med potrošniškimi posojili in posojili podjetjem) in za njih razvija ločene pristope oz. metodologije UT.

⁶ Angl. *Risk Appetite Statement (RAS)*.

35. Banka naj z ustrezno skrbnostjo izvede analizo izpostavljenosti posameznim vrstam tveganj ob uvedbi novih bančnih produktov. Z izsledki analize naj bo seznanjena uprava banke, po neodvisni presoji enote za UT pa tudi nadzorni svet, in sicer (že) pred uvedbo novega produkta.
36. Banka naj z ustrezno skrbnostjo izvede analizo izpostavljenosti posameznim vrstam tveganj ob nastopu na novih trgih. Z izsledki analize naj bo seznanjena uprava banke, po neodvisni presoji enote za UT pa tudi nadzorni svet, in sicer (že) pred nastopom na novih trgih. Pri nastopu na novih trgih naj se banka zaveda njihovih lokalnih značilnosti, vključno z razlikami v pravnem redu in poslovnih običajih.

2.3. Razvijanje načinov za kvantitativno merjenje tveganja

37. Banka naj podpira in spodbuja razvoj kvantitativnega načina merjenja tveganj kot nujne dopolnitve k že uveljavljenim kvalitativnim pristopom ocenjevanja tveganj.
38. Banka naj zagotavlja sistematično vzpostavljanje enovitega podatkovnega skladišča z namenom natančnega in sistematičnega merjenja vrednosti in spremenljivosti pomembnih parametrov tveganja, npr. verjetnosti nastanka neplačila, izpostavljenosti ob nastanku neplačila in izgube ob nastanku neplačila.
39. Banka naj spodbuja razvoj sistema informacij za predvidevanje prihodnjega razvoja dogodkov kot dopolnitve sistema preteklih in trenutnih informacij.
40. Banka naj razvija in uvaja prakso uporabe koncepta ključnih kazalnikov tveganja za zagotavljanje primerne podlage za informirano odločanje.
41. Banke, ki obstoječe statistične modele dopolnjujejo z uvajanjem orodij umetne inteligence in strojnega učenja, ki temeljijo na velikih bazah podatkov, naj upoštevajo strateška, modelska in druga tveganja, ki se pri tem pojavljajo.

2.4. Razvijanje in uporaba pristopov za ocenjevanje vzdržnosti bančnega modela poslovanja za podporo odločanja

42. Banka naj redno izvaja teste izjemnih razmer, s katerimi ugotavlja svojo ranljivost v primeru uresničitve manj verjetnih, a mogočih negativnih sprememb dejavnikov tveganja za vse pomembne vrste tveganj. Pri tem naj najmanj enkrat letno izvede integralni test izjemnih razmer in test vzdržnosti poslovnega modela, ki upošteva medsebojno prepletenost oz. odvisnost med posameznimi (pomembnimi) vrstami tveganj (vključujoč tudi podnebna in okoljska tveganja).⁷ Z izidi naj bodo seznanjeni celotno višje vodstvo, uprava in nadzorni svet, ki lahko sodelujejo že v fazi določanja možnih negativnih scenarijev.
43. Banka naj vzpostavi načrte okrevanja, ki opredeljujejo načine ravnanja v izjemnih razmerah za vsa pomembna tveganja. Načrti okrevanja naj vsebujejo opis okrevalnih strategij in kritičnih vrednosti kazalnikov, ob katerih se sproži izvajanje okrevalnih strategij in postopkov, pri čemer naj upoštevajo potrebne časovne roke za njihovo izvedbo, kot tudi dejstvo, da so lahko vnaprej predvideni roki pri samem izvajanju ukrepov v praksi tudi daljši. Načrti okrevanja naj bodo redno pregledani in po potrebi dopolnjeni/spremenjeni.

2.5. Trajnostni vidiki poslovanja in upravljanja tveganj, povezanih z okoljskimi, socialnimi in upravljavskimi (»ESG«) dejavniki

44. Banke naj prepoznavajo in upravljajo vse vrste pomembnih tveganj, ki jih povzročajo okoljski, družbeni in upravljavski (t. i. »ESG«) dejavniki,⁸ ter krepijo sektorsko, časovno in geografsko razumevanje ESG ter zlasti podnebnih in okoljskih tveganj - tako fizičnih zaradi neposrednih učinkov, kot tveganj prehoda, ki izhajajo iz prehoda v manj- oz. nizkoogljično družbo, ter tveganj izgube biotske raznovrstnosti.

⁷ Primer neugodnih scenarijev za okoljska in podnebna tveganja je prikazan v Prilogi 4.2.1. (vir: Blackrock: Development of Tools and Mechanisms for the Integration of ESG Factors into the EU Banking Prudential Framework and into Banks' Business Strategies and Investment Policies – Final Study. May 2021, str. 92).

⁸ ESG – Okoljski (*Environmental*), družbeni (*Social*) in dejavniki (korporativnega) upravljanja (*Governance*).

45. Enota za UT naj v sodelovanju s prvo obrambno linijo, funkcijo, ki skrbi za koordinacijo trajnostnega razvoja, ter zunanjimi izvedenci pripravlja relevantne neodvisne informacije, analize in strokovne presoje o izpostavljenosti ESG tveganjem, ki jih vključuje v obstoječ sistem za UT.
46. Banke naj se zavedajo pomena strateškega vidika upravljanja tveganj ESG, predvsem z vidika presoje trenutne izpostavljenosti tveganjem ESG in njihovega vpliva na profil tveganosti banke ter temu primerne prilagoditve strategij in procesov.
47. Banke naj ESG dejavnike natančneje opredelijo v notranjih katalogih (registrih) tveganj na način, da jih vključujejo med gonilnike tveganj, ki vplivajo na standardne oz. uveljavljene kategorije tveganj (zlasti na kreditno, operativno, likvidnostno, tržna, strateško in poslovno tveganje ter tveganje ugleda), ter dokumentirajo njihov vpliv oziroma povezave, morebitno nepomembnost teh tveganj pa utemeljijo tudi z dokumentirano navedbo kvalitativnih in/ali kvantitativnih informacij.
48. Ob tem naj banke ugotavljajo, kateri gospodarski sektorji, dolžniki in naložbe so z vidika dejavnikov ESG bolj ali manj tvegani oz. nanje občutljivi ter financiranje katerih sektorjev, dejavnosti, dolžnikov in projektov ta tveganja zmanjšuje ali povečuje. Na tej osnovi lahko banke proaktivno prilagajajo svojo poslovno strategijo in politiko UT (npr. s spremembo nagnjenosti k prevzemanju tveganj, postopkov, metodologij, limitov in kontrolo tveganj) oziroma povečujejo ali zmanjšujejo naložbe v posamezen sektor.
49. Kljub temu, da imajo tveganja ESG praviloma (a ne nujno)⁹ dolgoročen (npr. več desetleten) horizont udejanjanja, se je treba zavedati, da so zelo specifična in negotova ter da o njihovi verjetnosti uresničitve ne moremo sklepati zgolj na podlagi (nizke) pojavnosti v preteklosti.
50. Banke naj redno spremljajo in ocenjujejo pomen ESG ter zlasti podnebnih in okoljskih tveganj ter jih, če so prepoznana kot pomembna, kvantificirajo (lahko tudi s pomočjo smiselnih predpostavk) ter vključujejo v procesa samoocenjevanja kapitalske (ICAAP) in likvidnostne ustreznosti (ILAAP).

⁹ Kot izhaja iz napovedi podnebnih scenarijev, imajo zlasti fizična podnebna tveganja dolgoročni horizont udejanjanja, prehodna podnebna tveganja pa bodo višja že v tem desetletju zaradi pobude zelene rasti oziroma Evropskega zelenega dogovora in zelenih sredstev za okrevanje gospodarstva. Ne glede na to ne gre prezreti, da imajo lahko podnebna in okoljska tveganja (npr. ekstremni vremenski dogodki ali pomanjkanje vode) tudi zelo kratkoročne posledice.

51. Banke naj redno ocenjujejo ustreznost strategij, politik, notranjih postopkov, metodologij, orodij in podatkovnih virov, ki so jih izbrale za upravljanje tveganj ESG. Z namenom zajetja relevantnih dejavnikov ESG v procese upravljanja tveganj lahko banke poskusijo podaljšati časovni horizont ocenjevanja tveganj ESG.

3. Priporočila za posamezne vrste tveganj

52. Za posamezne vrste tveganj naj nosilci funkcije UT redno spremljajo, preučujejo in smiselno uporabljajo vsakokrat veljavne smernice in priporočila domačih, evropskih in mednarodnih združenj in odborov ter smernice in priporočila domačega in evropskih regulatorjev.

3.1. Kreditno tveganje

53. Kreditno tveganje naj bo obravnavano na ravni posamezne naložbe, posameznega dolžnika, na ravni posameznega portfelja kreditnih izpostavljenosti in na ravni celotnega kreditnega portfelja.
54. Banka naj sprejme jasno in pregledno kreditno politiko, ki konkretno opredeljuje nagnjenost k prevzemanju kreditnega tveganja (npr. ciljne trge in segmente strank, tolerančne vrednosti ključnih kazalnikov tveganosti, ključne kriterije za odobravanje kreditne izpostavljenosti, vidike tveganj ESG in segmente ter izdelke, ki jih vnaprej izključuje). Politiko mora na predlog uprave banke obravnavati nadzorni svet in k njej dati svoje soglasje.
55. Banka naj zagotovi jasna merila za prehode izpostavljenosti med različnimi stopnjami kreditnega tveganja, ki se odražajo v spremembi pričakovanih kreditnih izgub. Predvsem naj zagotovi jasna pravila za prehod naložb v posamezne skupine v pogojih znatnega povečanja ali zmanjšanja tveganja.
56. Banka naj razvije postopke za opredelitev scenarijev razvoja makroekonomskih pogojev in vpliva podnebnih ter okoljskih sprememb na poslovanje, ki so osnova za

upoštevanje pogleda v prihodnost. Pri tem se pričakuje dejavna vloga nosilcev funkcije UT in upravljalnega organa.

57. Ko banka uporablja instrumente opustitev, naj jasno razmeji med tistimi, ki nimajo vzroka v poslabšanem finančnem položaju dolžnika, in tistimi, ki jih uporabi, ko poslabšanje dejansko nastopi. V primeru slednjih naj banka predhodno izdela oceno dolgoročne vzdržnosti poslovnega modela dolžnika in analizo različnih scenarijev sanacije naložbe/dolžnika. Instrumente opustitev banka uporabi zgolj v primeru, če tovrstna analiza z dovolj veliko verjetnostjo nakaže, da je poslovni model dolžnika vzdržen in da je uporaba opustitev za banko najustreznejša alternativa.
58. Banka naj tudi na področju kreditnega tveganja uveljavlja pristope, ki so odlika portfeljskega upravljanja, npr. učinke razpršitve naložb in dolžnikov ter optimiziranja donosa in sprejetega tveganja. Pri tem naj se banka ogradi od prevzemanja nekaterih tveganj, četudi so donosi zelo visoki.
59. Banka naj pri ocenjevanju kreditne kakovosti dolžnika upošteva, da obstaja informacijska asimetrija med komitentom in banko (banka naj se zaveda, da komitent načeloma ve več o svoji kreditni sposobnosti kot banka). To razmerje se lahko še poslabša, če notranja organizacija banke ni ustrezno prilagojena obvladovanju kreditnega tveganja.
60. Ob doslednem upoštevanju delitve dela in razmejitve pristojnosti med tistimi funkcijami, ki tveganja ocenjujejo, in tistimi, ki tveganja prevzemajo, naj bo enota za UT v proces odobranja kreditne izpostavljenosti vključena čim prej oz. že v postopku priprave ponudbe za stranko, s čimer se zagotovi pravočasna obravnava predlogov, priporočil in usmeritev enote za UT.
61. Banka naj v procesu odobranja kreditnih naložb uveljavlja načelo posamične odgovornosti odločanja. Pri skupinskem načinu odločanja naj banka zagotovi omejeno število članov organov odločanja ter ustrezno zastopanost predstavnikov enote za UT v njih z namenom zagotovitve uravnotežene in raznolike kadrovske sestave teh organov.
62. Banka naj izvaja stalen nadzor nad poslovanjem komitenta in porabo sredstev kredita vse do izteka kreditnega odnosa oz. poplačila posamezne naložbe. V primeru zaznanega poslabšanja kreditne kakovosti (bodisi zaradi zmanjšanja kreditne sposobnosti dolžnika ali poslabšanja katerekoli od uporabljenih tehnik za zmanjšanje

kreditnega tveganja) naj banka sproži vnaprej predvidene in dokumentirane postopke nadaljnjega ukrepanja (obveščanje in stopnjevanje).

63. Banka naj upošteva zakonitosti na področju tveganj, merjene s korelacijo kreditnih dogodkov in učinkov okužb med posameznimi nosilci tveganj. Upoštevati je treba tudi to, da se v finančnih krizah korelacije povečujejo, kar lahko delno ali v celoti izniči učinke razpršitve naložb.
64. Banka naj razvije učinkovite metode merjenja koncentracije kreditnega portfelja za prepoznavanje največjih/najpomembnejših kreditnih tveganj (tudi z vidika dovzetnosti sektorskih in zemljepisnih koncentracij za tveganja ESG).
65. Banka naj v okviru funkcije oz. enote za UT vzpostavi tudi funkcijo upravljanja kreditnih zavarovanj kot posrednega tveganja banke.
66. Banka naj posebno pozornost nameni upravljanju oz. spremljavi tveganj, ki izhajajo iz portfelja premoženjskih oblik v zavarovanju (t. i. posredne izpostavljenosti), in jih, kjer je smiselno, vključi v limitne sisteme z namenom omejevanja tveganja koncentracije, kreditnega tveganja, tržnih tveganj idr. Ob tem naj se banka zaveda dejstva, da lahko uresničitev določenih tveganj in gonilnikov teh tveganj (npr. ESG) negativno vplivajo na kakovost teh premoženjskih oblik.¹⁰
67. Uprava naj podpira funkcijo UT z namenom pravočasnega zagotavljanja oz. prepoznavanja:
- *povečanega kreditnega tveganja;*
 - *zadostne višine oslabitev in rezervacij, ki so posledica ugotovljenih pričakovanih kreditnih izgub;¹¹*
 - *ustrezne višine, primernosti in kakovosti kreditnih zavarovanj;*
 - *zadostne razpršitve tveganj ter*
 - *uveljavljanja minimalne pogodbene zaveze (glede na ravnanje komitentov pred podpisom pogodbe in po tem).*
68. Banka naj uveljavlja politiko razločevanja aktivnih obrestnih mer glede na kreditno sposobnost oz. tveganost komitenta in kakovostjo oz. primernost zavarovanj oz. drugih

¹⁰ Prikaz možnega dvosmernega ocenjevanja podnebnih in okoljskih vplivov na nepremičnino v zavarovanju je prikazan v Prilogi 4.2.2.

¹¹ Angl. *Expected Credit Losses (ECL)*.

tehniki zmanjševanja kreditnega tveganja, ki določajo stroške prevzetega tveganja, pri čemer naj se upoštevajo tudi sorazmerni vplivi dejavnikov ESG. O morebitnih odstopanjih od opredeljene politike naj se poroča upravi banke in enoti za UT.

69. Z namenom upravljanja kreditnega tveganja zaradi dejavnikov ESG naj banke vzpostavijo sisteme zbiranja informacij in podatkov o ESG ter zlasti podnebnih in okoljskih tveganjih strank (tako z vidika vpliva stranke na te dejavnike, kot tudi njene ranljivosti na te dejavnike in načine, kako ta tveganja obvladujejo). Na tej podlagi lahko banke merijo, analizirajo, upravljajo in spremljajo izpostavljenost do te vrste tveganj ter potencialni vpliv na finančni profil strank in poslovnih segmentov. Banke naj podatke pridobivajo v rednih stikih s strankami (npr. preko vprašalnikov ali intervjujev), iz objav v njihovih letnih poročilih, iz javnih registrov ter drugih virov poslovnih informacij.
70. Banke naj preučijo možnosti vključitve kvantitativnih spremenljivk za ESG tveganja v določanje notranjih bonitetnih ocen in vrednosti zavarovanj kot svoj srednjeročni cilj oziroma v ta namen uporabljajo sebi prilagojene kvalitativne in ekspertne ocene. V ta namen lahko enota za UT pristojnim odločevalnim nivojem poleg standardne (običajne) informacije o bonitetni oceni dolžnika oz. njegovi ocenjeni verjetnosti neplačila ter učinkovitosti kreditnih zavarovanj vzporedno ponudi tudi (vsaj grobo) informacijo o bonitetni oceni in/ali verjetnosti neplačila ter oceni učinkovitosti zavarovanj, ki upošteva tudi vpliv ESG dejavnikov (zlasti če je le-ta zaradi vplivov ESG dejavnikov bistveno drugačna od standardne).
71. Banke naj presojo podjetij z vidika dejavnikov ESG in tveganj izvajajo panožno prilagojeno. Banke naj opredelijo nabor dejavnikov ESG, ki na ravni podjetja ali širše družbe lahko pomenijo povečano tveganje. Pri opredelitvi nabora dejavnikov ESG si banke lahko pomagajo s seznamom možnih dejavnikov iz Priloge 4.2.3.¹²
72. Banke naj oceno izpostavljenosti podjetij prehodnim podnebnim tveganjem izvedejo tudi z uvrščanjem dejavnosti podjetja na sezname podnebno kritičnih dejavnosti. Sezname podnebno kritičnih dejavnosti banke pripravijo same, s pomočjo zunanjih

¹² Povzeto in prilagojeno po *EBA Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms EBA/REP/2021/1*.

strokovnjakov ali uporabijo že obstoječe javno objavljene sezname (primer seznama podnebno kritičnih dejavnosti je v Prilogi 4.2.4.¹³).

73. Banke naj oceno izpostavljenosti podjetij prehodnim in fizičnim podnebnim tveganjem ter ostalim okoljskim tveganjem določajo tudi glede na oceno že izvedenih prilagoditvenih dejavnosti in načrtovanih prilagoditvenih strategij v podjetju. Pri oceni prilagoditev si banke lahko pomagajo z ocenami že izvedenih ali načrtovanih investicij v podjetju, skladnimi s kriteriji okoljsko trajnostnega financiranja, ter z ocenami deležev prihodkov, ki jih podjetje ustvari z izvajanjem okoljsko trajnostne dejavnosti. Pri tem si banke lahko pomagajo s seznamom dejavnosti in z merili iz Priloge 4.2.5.¹⁴
74. Pri presoji malih in mikro podjetij lahko banke uporabijo poenostavljene postopke ocenjevanja ESG dejavnikov (npr. ocena dejavnikov ESG z vidika panoge ali portfelja).
75. Banke lahko za presajo podjetij razvijejo lastne pristope in orodja presoje ESG dejavnikov ali uporabijo že razvite ESG modele različnih bonitetnih agencij ali drugih institucij.
76. Banke naj prilagodijo kreditne procese in nadgradijo podporne aplikacije z ustreznimi polji, ki omogočajo presajo skladnosti konkretnega financiranja s sprejemljivimi ESG okviri, ki so bili določeni s sprejeto strategijo in nagnjenostjo k prevzemanju tveganj.
77. Podrobnejša priporočila za upravljanje kreditnega tveganja z vidika ESG dejavnikov so predstavljena v prilogah v 4. poglavju.

3.2. Kreditno tveganje nasprotne stranke pri poslovanju z izvedenimi finančnimi instrumenti

78. Banka se pri sklepanju poslov z izvedenimi finančnimi instrumenti s fizičnimi in pravnimi osebami že po definiciji izpostavlja kreditnemu tveganju, predvsem pa naj se zaveda prepletenosti in pomembnosti različnih vrst tveganj, npr. tržnih, kreditnega in operativnega tveganja.

¹³ Battiston, S., Mandel, A., Monasterolo, I., Schütze, F., & Visentin, G. (2017). A Climate stress-test of the financial system. *Nature Climate Change*, 7(4), 283–288. <https://doi.org/doi:10.1038/nclimate3255>

¹⁴ EU Taxonomy Compass (<https://ec.europa.eu/sustainable-finance-taxonomy/>).

79. Pri sklepanju tovrstnih poslov naj banka upošteva, da gre morda za poslovanje z nepoučenimi oz. manj poučenimi strankami. Posebna pozornost naj bo zato namenjena jasni predstavitvi lastnosti in možnih učinkov sklenjenega posla. Priporočljivo je, da se tovrstni posli sklepajo le in izključno z namenom zaščite pred tveganji.
80. Z namenom zmanjševanja kreditnega tveganja nasprotne stranke in povečevanja preglednosti poslovanja z izvedenimi finančnimi instrumenti zunaj organiziranega trga naj banka izvaja kliring prek centralne nasprotne stranke za vse tiste posle, za katere velja obveznost kliringa in so sklenjeni s finančno nasprotno stranko ali nefinančno nasprotno stranko. Za izvedene finančne instrumente brez kliringa prek centralne nasprotne stranke naj banka izvaja ustrezne tehnike za zmanjševanje tveganj.
81. Pri sklepanju poslov z izvedenimi finančnimi instrumenti zunaj organiziranega trga naj banka z nasprotno stranko sklene ustrezno okvirno pogodbo, ki opredeljuje standarde poslovanja in med drugim zagotavlja pobot terjatev in obveznosti iz naslova teh poslov v primeru neizpolnjevanja obveznosti nasprotne stranke ter lahko ureja izmenjavo zavarovanj za pokrivanje tržne izpostavljenosti.

3.3. Tržna tveganja

82. Banka naj sprejme jasno in pregledno politiko trgovanja, ki konkretno opredeljuje odnos do prevzemanja tržnih tveganj (npr. ciljne trge in naložbe, tolerančne vrednosti ključnih kazalnikov tveganosti, ključne kriterije sprejemanja odločitev in segmente ali instrumente, ki jih vnaprej izključuje). Politiko naj na predlog uprave banke obravnava nadzorni svet ter k njej da svoje soglasje.
83. Banka naj uveljavi načelo aktivnega spremljanja tržnih tveganj. Z aktivnim upravljanjem portfeljev je treba doseči čim višjo celotno donosnost (kapitalsko in dohodkovno) portfelja ob sprejeti ravni tveganja oz. čim boljše razmerje med ustvarjeno donosnostjo in prevzetim tveganjem ob primerni razpršitvi naložb.
84. Banka naj morebitno neusklajenost med domačo in tujimi valutami uskladi bodisi direktno z usklajevanjem denarnih tokov bodisi z dokončnimi nakupi/prodajami tujih valut na promptnem trgu, začasnimi nakupi/prodajami tujih valut (SWAP posli) oz. terminskimi nakupi/prodajami tujih valut ali drugimi primernimi ukrepi.

3.4. Obrestno tveganje (bančne knjige)

85. Banka naj za zmanjšanje izpostavljenosti obrestnemu tveganju poskuša uskladiti obrestno občutljivo aktivo in pasivo v smeri zapiranja posameznih obrestnih razmikov, ki pomenijo največji vir obrestnega tveganja, in uporabiti različne finančne instrumente za zavarovanje pred obrestnim tveganjem.
86. Banka naj omeji potencialne izgube zaradi sprememb v višini domačih in tujih tržnih obrestnih mer na raven, ki je sprejemljiva z vidika pričakovanega finančnega rezultata banke. Maksimalno dovoljena izpostavljenost (izračuna potencialno možne izgube) naj bo omejena z vnaprej določenim odstotkom kapitala banke.

3.5. Likvidnostno tveganje

87. Banka naj dnevno likvidnost ohranja in varuje z določitvijo najmanjšega obsega likvidnih sredstev.
88. Banka naj za zagotavljanje strukturne likvidnosti skrbi z ustrezno razpršenostjo svojih naložb in virov sredstev ter z ustreznimi zavarovanji.
89. Banka naj pri sklenjenih poslih tudi za namen upravljanja likvidnostnega tveganja ocenjuje zmožnost pravočasnega poravnavanja obveznosti za posamezne vrste sredstev in izvaja ustrezne simulacije njihovega poslabšanja.
90. Banka naj dolgoročno stabilnost virov financiranja zagotavlja z ohranjanjem deleža dolgoročnih virov sredstev in višine kapitala ter z ustrezno razpršenostjo (po vlagateljih, produktih, sektorjih in drugih značilnostih).
91. Banka naj zagotovi predvsem kontrolo v povezavi s kreditnim tveganjem, tržnim tveganjem in tveganjem (re)financiranja. Zagotovljena mora biti tudi zadostna višina za to namenjenega dodatnega kapitala.
92. Banka naj sprejme jasno in pregledno politiko zagotavljanja likvidnosti, ki konkretno opredeljuje odnos do prevzemanja likvidnostnega tveganja (npr. ciljne obsege in

sestavo likvidnostnih rezerv ter virov financiranja, tolerančne vrednosti ključnih kazalnikov tveganosti, ključne kriterije sprejemanja odločitev). Politiko naj na predlog uprave banke obravnava nadzorni svet ter k njej da svoje soglasje.

3.6. Operativno tveganje

93. Banka naj vzpostavi tako politiko, po kateri morajo vsi zaposleni upoštevati splošna načela skrbnega, varnega in učinkovitega ravnanja, predvsem pa prepoznati dejanska in potencialna operativna tveganja ter jih sporočati enoti za UT.
94. Banka naj zagotovi, da so nosilci posameznih produktov in procesov v banki v celoti odgovorni za operativno tveganje, ki nastaja v okviru njihovega poslovanja oz. izvajanja dejavnosti.
95. Banka naj sprejme jasno in pregledno politiko upravljanja operativnega tveganja, ki konkretno opredeljuje odnos do prevzemanja operativnega tveganja (npr. postopke upravljanja, tolerančne vrednosti ključnih kazalnikov tveganosti, zagotavljanje neprekinjenega poslovanja idr.). Politiko naj na predlog uprave banke obravnava nadzorni svet ter k njej da svoje soglasje.
96. Banka naj pozorno prepozna, analizira in uravnava tveganja, ki se jim (lahko) izpostavlja zaradi uporabe zunanjih izvajalcev.
97. Elementi upravljanja operativnega tveganja so podrobneje obravnavani v Smernicah za upravljanje operativnega tveganja (ver. 2.0, 2020).

3.7. Kapitalsko tveganje

98. Banka naj načrtuje tak obseg in strukturo kapitala, da bo pripravljena na morebitne spremembe pogojev tako v bančni regulativi kot v svojem finančnem položaju, pri čemer naj upošteva tako zakonske kot lastne zahteve ter čas, ki je potreben za ustrezno kapitalsko okrepitev.

99. Banka naj predvsem zagotovi kontrolo v povezavi z vsemi vrstami tveganj. Zagotovljena mora biti tudi zadostna višina za to namenjenega dodatnega kapitala z vključitvijo vseh ostalih instrumentov za zaščito pred tveganji.
100. Banka naj z vsemi navedenimi ukrepi in priporočili zagotavlja, da ne prihaja do neracionalne porabe kapitala (tako v smeri premalo kot tudi preveč zahtevanega kapitala).

3.8. Modelsko tveganje

101. Banka se mora zavedati, da je v pogojih merjenja pričakovanih in nepričakovanih kreditnih izgub ter ocenjevanja izpostavljenosti drugim vrstam tveganj (npr. likvidnostno, obrestno, operativno...) s pomočjo modelov potrebno posebno pozornost nameniti rednemu presojanju ustreznosti delovanja modelov pri izračunavanju vrednosti za vse uporabljene parametre tveganj.
102. Uporabniki informacij na odločevalnem nivoju se morajo zavedati ključnih uporabljenih predpostavk modela.
103. Napake pri ocenah vrednosti parametrov lahko pomembno vplivajo na poslovanje banke, saj izidi izračunov neposredno vplivajo na njen poslovni izid in premoženje. Banka naj zato vzpostavi ustrezno funkcijo nadzora in obvladovanja modelskega tveganja v okviru UT.
104. Temeljni instrumenti upravljanja modelskega tveganja so izdelava inventarja modelov v sistemu banke, procesa in potrjevanje modelov, preverjanja skladnosti modelskih napovedi z dejanskimi vrednostmi za modelsko ocenjewane parametre, ki so osnova za ponovno umerjanje in možne spremembe modelov.
105. Prav tako mora banka zagotoviti zadostno in kakovostno podatkovno bazo – v obliki podatkovnih skladišč, ki so osnova za ugotavljanje statističnih zakonitosti tveganj.

4. Priloge

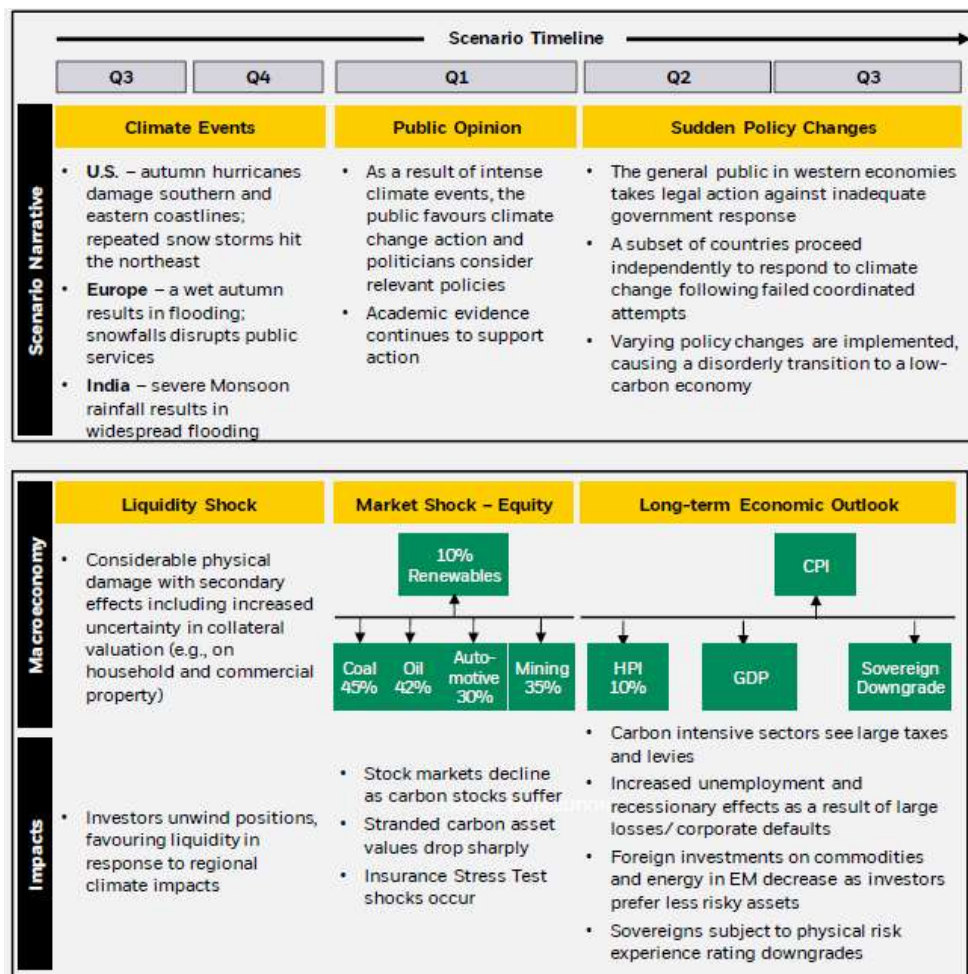
4.1. Upravljanje tveganj z vidika dejavnikov ESG

4.1.1. Primer izjave o nagnjenosti k prevzemanju podnebnih tveganj

Risk Appetite Statement: Bank X is committed to (i) managing the transition and physical risks faced today and under future scenarios; and (ii) managing the risks associated with the strategic commitment to align to net zero.	
Transition risk	In client portfolio - Transition Risk Scores for customers in high transition risk sectors. - Carbon asset risk of portfolio. - Impairment/ECL to high risk sectors under a specified stress scenario - RWA utilisation of high-risk sectors. - Where the above metrics are not available, consider existing metrics (such as those below) with a high-risk client overlay. <i>This simpler approach does not take into account readiness and could be more effective for portfolio review.</i> - Impairment charges as % advances for high transition risk sectors. % limit on exposures or investments in high transition risk industries. - Client on-boarding and transaction level risk assessment processes/coverage measures. - Specific credit, concentration and sectorial policies. Note: Conduct / greenwashing risks would be considered here but are not developed further in this document.
Physical risk	To client portfolio - e.g., % of portfolio exposure to high physical risk locations under scenario X. - Specific credit, concentration and sectorial policies. - To operations (direct) or supply chain: - Annual loss under 1/250 scenario to be within \$X.
Alignment/Strategy	Alignment metrics: - Portfolio Warming Potential. - Portfolio Temperature Alignment Tools. - Weighted-average carbon intensity. % of portfolio with green taxonomy See further information at https://www.tcfhub.org/wp-content/uploads/2020/10/PAT-Report-20201109-Final.pdf Strategic Metrics that track against firms' commitments: % of commitment reached on renewables/sustainable financing. - Reduce its thermal coal exposure to zero by 2030.

4.2. Upravljanje kreditnega tveganja z vidika dejavnikov ESG

4.2.1. Primer scenarijev za podnebno stresno testiranje

Vir: Blackrock: Development of Tools and Mechanisms for the Integration of ESG Factors into the EU Banking Prudential Framework and into Banks' Business Strategies and Investment Policies – Final Study. May 2021, str. 92

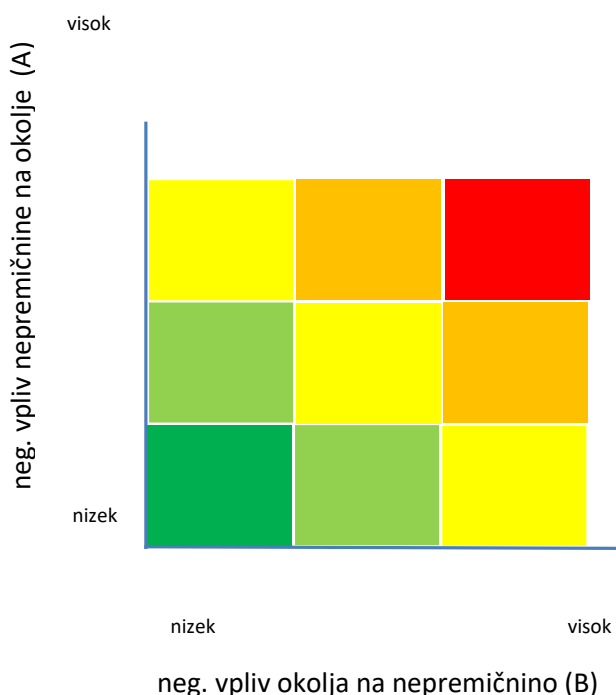
4.2.2. Ocena podnebnih in okoljskih vplivov pri nepremičninah v portfelju kreditnih zavarovani

Članice ZBS so z namenom ocenjevanja a) vpliva nepremičnin, ki služijo kot zavarovanje njihovega kreditnega portfelja, na okolje ter b) vpliva podnebnih in okoljskih dejavnikov na te nepremičnine, pripravile naslednjo metodologijo, ki se lahko uporablja v ta namen.

Pri ocenjevanju okoljskih/podnebnih tveganj nepremičnin (izvaja se v okviru postopka ocenjevanja vrednosti nepremičnine, podatke pa ocenjevalec vrednosti vpiše v standardiziran obrazec, ki je bil 1. decembra 2021 objavljen na spletni strani ZBS in SIR na naslovih <https://www.zbs-giz.si/na-voljo-je-nov-obrazec-za-pripravo-povzetka-porocila-o-oceni-vrednosti-nepremicnin-za-zavarovano-posojanje-ki-vkljuje-okoljske-dejavnike/> in <https://www.si-revizija.si/novice/aktualno>) banke upoštevajo dve dimenziji, kot ilustrativno prikazuje Slika 1:

1. vpliv nepremičnine na okolje oz. ocena tveganja prehoda¹⁵ (faktor A) ter
2. vpliv okolja na nepremičnino oz. ocena fizičnega tveganja¹⁶ (faktor B).

Slika 1:

¹⁵ Tveganje prehoda je tveganje izgub, ki nastanejo zaradi prilagajanja na nizkoogljično in bolj trajnostno gospodarstvo.

¹⁶ Fizično tveganje je tveganje izgub zaradi fizičnega vpliva podnebnih sprememb, kar zajema pogostejše ekstremne vremenske pojave in postopne spremembe podnebja ter degradacije okolja. Lahko je »akutno«, kadar je posledica ekstremnih dogodkov, kot so suše, poplave ali neurja, ali »kronično«, kadar je posledica postopnih premikov, kot so naraščanje temperature, zviševanje gladine morja, pomanjkanje vode, sprememba rabe zemljišč, uničevanje habitatov, pomanjkanje virov... (ECB, Vodnik o podnebnih in okoljskih tveganjih, str. 10).

Pri tem se nepremičnine delijo v dve skupini:

- nepremičnine, ki nosijo stavbo: upoštevata se obe dimenziji, torej ocena predhodnega podnebnega tveganja in fizičnega tveganja (faktorja A in B). Prehodno podnebno tveganje se ocenjuje iz podatkov iz Energetske izkaznice (razdelek A.1). Če le-ta ne obstaja, cenilec oceni prehodno podnebno tveganje na osnovi postopkov, ki so opisani v razdelku A.2 velja pa le za dokončane stavbe;
- nepremičnine, ki ne nosijo stavbe: ocenjuje se le vpliv okolja na nepremičnino z vidika fizičnega tveganja (faktor B).

Pri obeh dimenzijah (A in B) se nepremičnini dodeli ustrezno število točk v skladu s pravili, zapisanimi v razdelkih A in B v nadaljevanju. Te točke se pri vsakem dejavniku seštejejo (izjema je dejavnik B, kjer obstaja le en kriterij), na tej podlagi pa se nepremičnina razvrsti v enega od naslednjih razredov:

zelen: št. točk ≤ 1
rumen: št. točk $1 > \leq 4$
rdeč: št. točk: $4 >$

Kadar je nepremičnina »**zelen**a«, pomeni, da vpliv podnebnih/okoljskih dejavnikov, ki so vključeni v metodologijo, ni pomemben.

Kadar je nepremičnina »**rumen**a«, pomeni, da je vpliv okoljskih/podnebnih dejavnikov, ki so vključeni v metodologijo, prisoten in da je bilo zaznano srednje veliko tveganje.

Kadar je nepremičnina »**rdeča**«, pomeni, da je vpliv okoljskih/podnebnih dejavnikov, ki so vključeni v metodologijo, znaten in da je bilo posledično zaznano povečano tveganje.

Vrednost nepremičnine je določena v cenitvenem poročilu. S postopkom ocenjevanja okoljskih/podnebnih tveganj želimo ugotoviti, ali so na vrednost nepremičnine vplivala okoljska/podnebna tveganja (fizična ali tranzicijska) in katera.

A. Dejavniki vpliva nepremičnine na okolje

A.1. Podatki iz izdane energetske izkaznice (EI) za stavbo:

- **Energetski razred:**¹⁷
 - razred A1, A2 in B1, B2, C: št. točk: 1
 - razred D, E: št. točk: 3

¹⁷ Razvrstitev v kategorije na podlagi umestitve v razrede v energetske izkaznici.

- razred F-G: št. točk: 5

Če je na razpolago EI za stavbo in če je izdana tudi EI za posamezen etažni del te stavbe, se uporabi EI, ki je novejša.

V primeru merjenih EI, kjer razredi niso vpisani (je le številka na barvni lestvici), se uporabi številka pri računski lestvici, kot sledi:

- kadar potrebna toplota za ogrevanje stavbe na enoto uporabne površine stavbe znaša do vključno 60 kWh/m²a: št. točk: 1
 - kadar potrebna toplota za ogrevanje stavbe na enoto uporabne površine stavbe znaša od 60 kWh/m²a do vključno 150 kWh/m²a: št. točk: 3
 - kadar potrebna toplota za ogrevanje stavbe na enoto uporabne površine stavbe znaša nad 150 kWh/m²a: št. točk: 5
-
- **Emisija CO₂ zaradi delovanja stavbe na kvadratni meter stavbe na leto** (izmerjena vrednost):¹⁸ 999.999 kg/m²a
 - **Letna primarna energija za delovanje stavbe** (izmerjena vrednost):¹⁸ 999.999 kWh/m²a
-
- **Datum izdaje EI:**¹⁸ dd/mm/llll

A.2. ODSOTNOST ENERGETSKE IZKAZNICE (EI)¹⁹

A.2.1. Odsotnost EI na podlagi zakona²⁰

Cenilec ustrezno razvrsti in označi vrsto stavbe, ki je predmet ocenjevanja, kjer se EI po zakonu **ne** zahteva:

- stavbe, ki se uporabljajo za obredne namene ali verske dejavnosti;
- industrijske stavbe in skladišča, če se v njih ne uporablja energija za zagotavljanje notranjih klimatskih pogojev;
- nestanovanjske kmetijske stavbe, če se v njih ne uporablja energija za zagotavljanje notranjih klimatskih pogojev;
- enostavne in nezahtevne objekte ter
- samostojne stavbe s celotno uporabno tlorisno površino, manjšo od 50 m².

¹⁸ Podatek ne vpliva na oceno točkovanja in je le informativen.

¹⁹ Naslednji podatki se ocenijo s strani cenilca le v primeru, če energetska izkaznica **ni** izdana.

²⁰ Zakon o učinkoviti rabi energije (ZURE), 31. člen.

A.2.2. Odsotnost EI in stavba ni izvzeta iz zakona

Cenilec na podlagi ogleda dejanskega stanja stavbe določi in izpolni:

- **Način ogrevanja**²¹
 - ogrevanje na toplotno črpalko, daljinsko, lesna biomasa ali elektrika iz obnovljivih virov: št. točk: 1
 - ekstra lahko kurilno olje (ELKO) ali plin: št. točk: 3
 - premog ali elektrika iz neobnovljivih virov: št. točk: 5
- **Toplotna izoliranost objekta**
 - dobro izolirano (debelina > 10 cm) in novejša zunanja stavbna pohošstvo ($U_g < 1,1$): št. točk: 0
 - slabo izolirano (debelina ≤ 10 cm) ali stara zunanja stavbna pohošstvo: št. točk: 1
 - brez izolacije in stara stavbna pohošstvo: št. točk: 2

Točkovanje za posamezne kategorije pri dejavniku A je opredeljeno na način, da za isti objekt pridobimo približek energijskega razreda, ki je rezultat poenostavitve modela.

B. Dejavniki vpliva okolja na nepremičnino

Pri tem dejavniku se upošteva le poplavna ogroženost²² (Vir: Agencija RS za okolje: Atlas okolja Integralna karta razredov poplavne nevarnosti na URL povezavi: [ATLAS VODA \(gov.si\)](https://atlas.gov.si)), in sicer:

- območje razreda pretežno brez in s preostalo²³ poplavno nevarnostjo (št. točk: 1)
- območje razreda pretežno majhne²⁴ in srednje²⁵ poplavne nevarnosti (št. točk: 2)

²¹ Razvrstitev v kategorije na podlagi faktorjev za izračun letne primarne energije (vir: Tehnične smernice za učinkovito rabo energije, Ministrstvo za okolje in prostor).

²² Upošteva se območje, na katerem so prikazani razredi poplavne nevarnosti veljavni. Območja poplavne nevarnosti se na podlagi meril, ki razvrščajo moč poplavnega toka pri enaki verjetnosti nastanka dogodka, razvrstijo v razrede poplavne nevarnosti, pri čemer je odločujoče tisto merilo, ki izkazuje največji razred nevarnosti.

²³ Območje preostale poplavne nevarnosti (Pp), kjer poplava nastane zaradi izrednih naravnih ali od človeka povzročenih dogodkov (npr. izredni meteorološki pojavi ali poškodbe ali porušitve protipoplavnih objektov ali drugih vodnih objektov). V praksi se med ta območja uvrščajo območja poplavne nevarnosti med Q100 in Q500.

²⁴ Območje majhne poplavne nevarnosti (Pm), kjer je pri pretoku Q100 ali gladini G100 globina vode manjša od 0,5 m oziroma zmnožek globine in hitrosti vode manjši od 0,5 m²/s.

²⁵ Območje srednje poplavne nevarnosti (Ps), kjer je pri pretoku Q100 ali gladini G100 globina vode enaka ali večja od 0,5 m in manjša od 1,5 m oziroma zmnožek globine in hitrosti vode enak ali večji od 0,5 m²/s in manjši od 1,5 m²/s oziroma, kjer je pri pretoku Q10 ali gladini G10 globina vode večja od 0,0 m.

- območje razreda pretežno velike²⁶ poplavne nevarnosti (št. točk: 5)

4.2.3. Nabor ESG dejavnikov, ki lahko pomenijo povečano tveganje

Okoljski dejavniki (E):

- **Klimatske spremembe (Emisije toplogrednih plinov (TGP))**
 - Celotne emisije (»Scope 1, scope2, scope3«)
 - Ogljični odtis
 - Delež rabe fosilnih goriv
 - Pomanjkanje iniciativ glede zmanjševanja fosilnih goriv
 - Skladnost s Pariškim sporazumom
 - Pomanjkanje iniciativ za zmanjševanje emisij TGP
- **Energetska učinkovitost**
 - Intenzivnost rabe goriv
 - Raba obnovljivih virov energije (OVE)
 - Pomanjkanje iniciative za povečevanje rabe OVE
- **Raba vode in dostopnost**
 - Intenzivnost rabe vode
- **Krožno gospodarstvo/ravnanje z odpadki**
 - Proizvodnja nevarnih odpadkov
 - Ponovna uporaba/recikliranost
 - Pomanjkanje iniciativ za povečevanje krožnosti
- **Biodiverziteta in zdravi ekosistemi**
 - Emisije onesnaževal zraka
 - Emisije vodnih onesnaževal
 - Delovanje na področjih, ki so izpostavljeni spremembam biodiverzitete in sprememba ekosistemov
 - Delovanje na področju zaščitene področij
 - Delovanje vpliva n živa bitja iz IUCN seznam

Družbeni dejavniki (S):

- **Vpliv na skupnost/družbo:**
 - odnosi z lokalnimi skupnostmi (ustanovitev podjetja na podeželju ter v gospodarsko in socialno nerazvitih območjih)
 - družbeni vpliv izdelkov in storitev (potencial izdelkov za doseganje podeželskih območij in skupin družbe, kjer obstajajo razvojne vrzeli)
- **Odnosi z zaposlenimi/delovni standardi in človekove pravice v gospodarstvu**
 - svoboda združevanja in pravica do organiziranja
 - prisilno delo
 - minimalna starost in delo otrok

²⁶ Območje velike poplavne nevarnosti (Pv), kjer je pri pretoku Q100 ali gladini G100 globina vode enaka ali večja od 1,5 m oziroma zmnožek globine in hitrosti vode enak ali večji od 1,5 m²/s.

- enako plačilo (povprečna razlika v plačilu med spoloma)
- diskriminacija (število prijavljenih primerov diskriminacije, ki so privedle do sankcij)
- upravljanje človeškega kapitala in odnosi z zaposlenimi (možnosti za usposabljanje in razvoj) (delež zaposlenih, ki se v določenem letu udeležujejo tečajev usposabljanja, pogostost ocenjevanja uspešnosti na zaposlenega)
- varnost in zdravje na delovnem mestu (število / stopnja nesreč, poškodb, pogostost smrtnih žrtev, število izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb, nesreč, smrtnih žrtev, bolezni, razmerje med moškimi in ženskami v celotni delovni sili)
- **Odnosi s strankami**
 - zaščita kupcev in odgovornost za izdelek (obseg spremljanja izdelkov, ko so enkrat uvedeni na trg, število odpoklicev izdelkov, število odpoklicanih enot, ravnanje in stopnja preglednosti ravnanj pri odpoklicih / umikih izdelkov)
 - varnost in zasebnost osebnih podatkov (število / stopnja incidentov na področju varnosti podatkov, pri katerih so bili ogroženi osebni podatki, pojasnilo / razkritje pravilnikov in praks v zvezi z zasebnostjo uporabnikov, denarne izgube, nastale zaradi sodnih postopkov, povezanih z zasebnostjo uporabnikov, pristop k ugotavljanju in obravnavanju tveganj glede varnosti podatkov)
 - pravice kupcev do pridobivanja informacij o dejavniki ESG (odstotek pomembnih kategorij izdelkov / storitev, ki ustrezajo označevanju glede informacij o izvoru, vsebnosti (tj. snoveh, ki bi lahko vplivale na okolje ali družbo), varna uporaba izdelka ali storitve, odstranjevanje izdelka, vpliv na okolje ali družbo), pristop k trženju in označevanju informacij, povezanih z ESG, javna objava informacij glede ESG)
 - kakovost in inovativnost v odnosih s strankami (število pritožb strank)
- **Človekove pravice**
 - spoštovanje delavskih pravic in upoštevanje delovno-pravne zakonodaje
 - prispevek k projektom človekovih pravic (sodelovanje v socialnih projektih, namenjenih podpori in spodbujanju vprašanj človekovih pravic v zadevnih regijah) – zlasti v primeru izvoznega financiranja / financiranja projektov v drugih državah
- **Revščina / lakota**
 - prispevek k zmanjšanju revščine (udeležba v programih za zmanjšanje revščine / pomoči, možnosti zaposlitve za ekonomsko manj razvite skupine) — zlasti v primeru izvoznega financiranja / financiranja projektov v drugih državah

Upravljalški dejavniki (G)

- **Etični vidiki upravljanja**
 - integriteta ravnanja / okviri ravnanja (uskladitev s smernicami OECD za večnacionalna podjetja in vodilnimi načeli ZN o podjetništvu in človekovih pravicah)
 - vrednote in etika (uskladitev z listino EU o temeljnih pravicah)
 - podkupnina in korupcija (skladnost s konvencijo združenih narodov proti korupciji, ugotovitev nezadostnih ukrepov, obsodbe in kršitve zakonov o boju proti korupciji in podkupovanju (število primerov in višina glob))
 - odgovornost / pravna država
- **Strategija in obvladovanje tveganj**

- izvajanje strategije, operativno izvajanje in spremljanje (uskladitev s smernicami OECD za večnacionalna podjetja in vodilnimi načeli ZN o podjetništvu in človekovih pravicah)
- politike in postopki za notranji nadzor in obvladovanje tveganj
- **Diskriminacija in raznolikost**
 - izrazite razlike med moškimi in ženskami v zastopanosti na višjih položajih in / ali odborih, razlike v plači itd.; pomanjkanje strategije raznolikosti (npr. starost, spol...)

Vir: Povzeto in prilagojeno po *EBA Report on management and supervision of ESG risks for credit institutions and investment firms EBA/REP/2021/1*.

4.2.4. Seznam podnebno kritičnih dejavnosti

Priloga Y_CPRS
dejavnosti.xlsx

Vir: Battiston, S., Mandel, A., Monasterolo, I., Schütze, F., & Visentin, G. (2017). A Climate stress-test of the financial system. *Nature Climate Change*, 7(4), 283–288. <https://doi.org/doi:10.1038/nclimate3255>

4.2.5. Seznam dejavnosti in kriterijev okoljske trajnosti financiranja

Priloga Z_Seznam
aktivnosti in kriterijev